Hetedik évfolyam. 32. szám. Székely-Udvarhely, 1901. augusztus 11.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok-, tanitók-, gazdasági egyleti tagok- és közs. elöljáróknak egész évre 6 kor., a tanitó-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-, többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek.
Nyilt-tér sora 1 kor. Hirdetés és nyilt-tér dija előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

A községi közigazgatás rendezése.

Sok szó folyik manapság s sokat is irnak a községi közigazgatásról s ajánlják nyakra-főre a módszereket a rendezéshez.

A Magyar Közigazgatás f. évi 28 számában is egy ilyen fajta czikk jelent meg

A czikkiró figyelemre méltó dolgokat mond el.

Elsorolja, hogy a községek a törvényen alapuló községi közmunkán kivül hányféle természetben közszolgáltatást teljesitenek.

A katonai előfogatok kiállitása. A soros éjjeli őri szolgálat. A gyalogküldöncz szolgálmány közterhe. Az erdőfelujitási munkálatok. A legelők tisztitása. A községi rétek lekaszálása s a széna, sarju behordása. A községi jégverembe jég behordás, a községi ház, jegyző, pap s iskolák részére fabehordás, kopárok befásitása, s vizmosások megkötése, közkutak fenntartása, patakok, vizvezető árkok tisztitása, a mezei hidak fenntartása és ezenkivül még ragyon sok munkát a községek közmunkával végeznek el.

A czikkiró ajánlja, hogy ezen közszolgáltatások mérve s módja rendeztessék s mindjárt ajánlja is a rendezés módját.

Ismétlem, hogy a czikk figyelemre méltó s minden községi jegyző egyetért vele egészen addig a pontig, mig a rendezés módjáról nem szól.

Azt mondja a czikkiró: „m i u t á n a z e g y e s k ö z s é g e k s z a b á l y r e n d e l e t e k m e g s z e r k e s z t é s é r e k é p t e l e n e k, sokkal czélirányosabb lesz az, ha az egyes vármegyék alkotnak a községek számára egységes szabályrendeleteket.“

A czikkiró ugy látszik nagyon kevésre becsüli a községeket, illetve azok vezetőit — vagy nem tudja, vagy nem akarja tudni, hogy a községek ma sokkal fontosabb dolgokat megcsinálnak, mint a közszolgáltatások rendezése, s sokkal fontosabb ügyekben vannak igen jó szabályrendeletek, melyeket a községek alkottak.

S azon csodálkozom főként, hogy a községek képtelenségét éppen azon lap mondja ki, a mely szereti magát a községek organumának feltüntetni s a melyet a községek tartanak fenn.

A czikk irója erősen elárulja tájékozatlanságát a községi viszonyokban s itt is, mint sok más esetben olyan szakértő ad véleményt s olyan ember akarja a község dolgait rendezni, a községi élet iránt elismerem, hogy érdeklődik s meg is lát a községi életben valamit, de a községi életet a községek viszonyait alaposan, közvetlen tapasztalatból nem ismeri.

Mert ha ismerné, tudnia kellene, hogy a hány község, annyi féle közmunka s a hány község, annyi féle képpen csinálja viszonyainak a legmegfelelőbben

Maga a czikiró mondja, hogy „nem a sablonszerü egyformaság felel meg a társadalmi élet igényeinek, hanem ellenkezőleg a viszonyokhoz mért sokoldaluság az intézményekben“.

Tökéletesen igaza van. S a községekben éppen a közszolgáltatásokat az ő sokféleségüknél fogva nem lehet egy kaptára huzni. Ugyanazon közszolgáltatast minden község saját viszonyai, anyagi helyzete, lakosságának száma, sokszor a község fekvése, lakosainak foglalkozása szerint más és más módon teljesiti.

Az idők során minden községben kifejlett egy gyakorlat, a mely a község viszonyainak legjobban megfelel. Ezt javitják, módositják s el kell ismernie mindenkinek, hogy daczára a közszolgáltatások teljes rendszeretlenségének, a közszolgáltatások teljesittetnek s mondhatom sokkal simábban, hogy ugy mondjam, rendszeresebben megy ez a rendszeretlen dolog. mint sok törvényen alapuló más szolgáltatás. — Talán éppen azért, mert erre nem alkottak fennt törvényt, sem rendeletet s a községek viszonyaik szerint megcsinálják, a hogy tudják.

Ezzel azonban nem azt akarom bizonyitani, hogy a közszolgáltatások ügye ne rendeztessék, csak azt, hogy a végrehajtást mily óriási mértékben megkönnyiti az, ha az intézkedés a helyi viszonyok alapos figyelembe vételével történik.

Nem fog érni tehát semmit, ha a vármegyék e g y s é g e s e n rendezik a közszolgáltatások ügyét. A községi életben sok olyat kell figyelembe venni, a mit egy vármegyei szabályrendeletnél tekintetbe venni nem lehet, éppen annak e g y s é g e s s é g e i n é l fogva.

A közszolgáltatásokat csak a községek maguk rendezhetik. A vármegye tartson értekezletet, a hol az irányelvek megállapittassanak s a részleteket bizza a községekre.

Legyen meggyőződve a Magyar Közigaztás czikk irója, a községek jó szabályrendeleteket fognak alkotni s be fogják bizonyitani, hogy nem épen k é p t e l e n e k szabályrendeletek alkotására s saját ügyeik rendezésére,

Most is az a bajunk s azért rosz a közigazgatás, mert a községek ügyeit azok rendezik, a községek teendőit s az adófizető polgár kötelességeit azok állapitják meg törvénnyel, rendelettel, a kik lehetnek nagy tudósok, kitünő jogászok, nagyszerü szakirók: de a községi életet, annak ezerféle viszonyait, a nép különös helyzetét, erő forrásait, igényeit, tehetségét, vágyait jó és rosz tulajdonait csak a mindenható s mindennél fontosabb statisztikából ismerik.

S még ennél is nagyobb baj, hogy a közigazgatásban éppen azokat nem hallgatják meg, a kikre a végrehajtás van bizva s ugy mindenesetre legkompetensebbek arra, hogy a bajokra rámutassanak: a községeket, a jegyzőket.

Csak igy lehet megérteni, hogy a jegyzők minősitését emelik; megkivánják tőlük, hogy sokat tudjanak, intelligens uri emberek legyenek, de az nem jut eszébe senkinek, hogy megváltoztassa a községi törvényt, mely a község fejéül a sok esetben irástudatlan paraszt birót teszi meg és a képzett, intelligens jegyzőt a biró alá helyezi.

Ezért rosz a közigazgatás. — S ha az indolens korlátolt s mindenféle helyi érdekek által befolyásolt paraszt biró helyére a mai jegyzőt teszik s adnak neki egy kis hatáskört, nem kell államositás, nem kellenek uj törvények s jó lesz a községi közigazgatás.

A mi közigazgatásunknak legalább a községekben nincsen szüksége az államositásra, csak gyökeres rendezésre.

De e rendezésnél kérdezzék meg a községeket, mert csak a községek ismerik a bajokat s csak a községek mutathatják meg a rendezés utját.

Ha a rendezés másként történik, nem lesz jó a községi közigazgatás, akár államositanak, akár államositás nélkül rendeznek. **Jegyző.**

Jegyzők sérelme. Az udvarhelyvármegyei jegyzőegylettől kaptuk a következő sorokat: Zabulik László, Kolozsvármegye tiszti főügyészének „A községi közigazgatásról és annak javitásáról“ czimü munkájából a „Magyar Közigazgatás“ idi 16-ik számában „A földbirtokosok, mint községi elöljárók“ czim alatt megjelent részletére vármegyei jegyzői egyletünk megbizása és határozott kivánsága folytán — mellőzve annak részletes és szakszerü birálatát — egyletünk megbotránkozásának kell kifejezést adjunk azon kicsinyes hang felett, melyen a főügyész ur Magyarország kör- és községi jegyzőiről általánosságban beszél. — A kör- és községi jegyzőknek ily kicsinylése, a testet, lelket ölő s becsületes, lelkiismeretes, oda-adó és önfeláldozó munkásságnak ily arczul ütése méltán felháboritja nemcsak a jegyzőket, a kiket közvetlenül érdekel, de mindenkit, ki csak némileg is ismeri a jegyzőkre bizott teendők rengeteg halmazát s az általuk kifejtett munkásságot és azt a tevékenységet, melyet a jegyzők. az az általános többsége fejt ki, melyet a főügyész ur csaknem leszamaraz. Igazán megdöbbentő egy magasrangu közigazgatási tisztviselő tollából olvasni azt, hogy a jegyző ma még nem alkalmas a községi birói tiszt betöltésére, hogy a közdolgokban való jártassága hiányos s azt a merész állitást, hogy a jegyzőnek bióvá létével, kezében az álameszme őrizetleül maradna. Tehát a főügyész ur a mellett, hogy még annak az állásnak betöltésére sem tart képeseknek, melyet ma száz meg száz esetben olyan egyén tölt be, ki nevének nagy küzdelemmeli leirásán kivül alig tud valamit az irás és olvasás mesterségéből még a hazafiatlanság vádjától sem retten vissza, söt lepiezetlenül ránk süti a közjó iránti érzéketlenséget. Nemzélunk a Zabulik főügyész ur fennebbmegnevezett munkáját e helyen részletes birálat tárgyává tenni, sem minden betüjére döntő árgumentumainkat feltárni, egyfelől mert müvénél sokszorosan nagyobb terjedelmü lenne s egy napilap keretén kivül esnék az a mü, mely állitásai tarthatatlanságát, jegyzőkröli nézetének absolut voltát s megdönthetetlen érveink sokaságát tárná elő; másfelől pedig, mert teljes és biztos tudatában állunk annak, hogy a főügyész ur halvaszületett eszméjével egyedül áll, s egyedül fog maradni ezutánra is és a jegyzők olyatén dehonesztálásában és kicsinylésében, a mily módon müvében teszi, melyért igazán kár volt, bármily olcsón is, a nyomdafestéket prédálni, nem fog társra találni sem azon „illetők“ köréből, kiket eszméjének komoly megfontolására hiv fel, sem azok közül, kik együtt élnek a jegyzővel, kik napról-napra, szinről-szinre látják a jegyzők munkásságát, ismerik és elbirálni tudják tehetségét, képességét, ismeretét. Az, hogy a főügyész urnak milyenek egyéni véleményei, akár a jegyzőkről akár bármely más testületekről, ahoz semmi közünk, nem is tartozik ránk, de hogy a nyilvánosság előtt ugy nyilatkozzék Magyarország kör és községi jegyzőiről s azok képességeiről, amint azt emlitett munkájában teszi, azt szó nélkül hagyni nem engedi önérzetünk s a legmélyebb megbotránkozással utasitjuk vissza dehonestáló, kicsinylő kifejezéseit és egyletünk megvetésének adunk kifejezést e helyen is oly egyénnel szemben, ki egyik hóbortos községi közigazgatás létesitésére oly borniszt eszmékkel propagál. Udvarhelymegye jegyzői egyletének megbizásából Lövétén, 1901, augusztus 3-án. Ráduly Sándor, egyleti elnök. Csumor Gábor, egyleti jegyző.

Világnapló.

Az általános és nagy részvét, mely Szilágyi Dezső halála alkalmából oszágszerte megnyilvánult nem maradt az ország határain belől, hanem a külfödön is visszhangra talált. A külföld számos kitünőségei, államférfiai és politikusain kivül fejedelmek is elküldték részvétnyilvánitásukat. Vilmos német császár és Ferdinánd bolgár fejedelem voltak azok, kik részvétüket küldték

---

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

Udvarhelyvármegye története.

A legrégibb időtől 1849-ig.

Irták: **Jakab Elek** és **dr Szádeczky Lajos.**

Budapest. Athenaeum. 1901.

(A „S z é k e l y-U d v a r h e l y“ eredeti tárczája.)

Előszó tájékoztat és ismertet meg a munka létrejöttének történetével. Innen tudjuk meg, hogy a több mint 36 nagy 8° iv terjedelmü mü első nagyobb — $^{3}/_{4}$-ed — részét kitevő 25 ivet Jakab Elek irta meg.

Biráló megjegyzéseim ezuttal csak erre, az általa megirt, részre kivánom megtenni. Ez ismertetéssel kapcsolatban azonban két oly kérdésre is kiakarok terjeszkedni, melyek nem tartoznak ugyan szorosan véve a tárgyhoz, de a melyek ismerete nélkül mondani valóim hézagosak, kritikám igen erős, itt-ott nem eléggé motivált s éppen ezért elfogultságtól sugalmazottnak látszanék. E két kérdés: a krónikák, s különösen a csiki krónika hitelessége először, a hun-székely eredet és continuitás kérdése másodszor. Olyan két kérdés ez, mely iránt minden történelemmel foglalkozó mivelt magyar embernek érdeklődnie kell. E két kérdésről magam sem most alkottam meggyőződésemet először, régi az s szilárd. Csakhogy az ez irányu itélet és véleményalkotáshoz szükséges anyag és ahhoz füzött reflexiók több és költséges szakmunkában van felhalmozva, s az ahhoz való hozzáférhetés nem mindenkinek esik kezeügyébe a ki az iránt érdeklődik. Ezen is akarok segiteni tehát mikor e kérdést e lap hasábjain tárgyalom. Mint emlitettem e kérdésekről alkotott meggyőződésem régi és szilárd, tehát az erre vonatkozó anyagot magam önthetném formába s stilizálásom mellett adhatnám. Ha és hogy ezt nem teszem, hanem az irókat szólaltatom meg, s legtöbbször azokat szószerint idézem, s e tulsokszor és tulsokat idézés által itt-ott bizonyára unalmassá is válok: annak oka van. Ez ok abban áll, hogy a magam sulytalan itéletalkotásával háttérben akarok maradni; a mi ily nagy és kényes kérdések feszegetésénél természetes is; — hátterében azon kiváló iróknak és tudósoknak, kiknek elismert tekintélyü neve elég biztositék arra, hogy a mit mondanak — állitanak: az a teljes, elfogultság mentes igazság.

E czélom és eljárásom igazolásául szolgáló kitörés után, a monographiára térek.

A vaskos kötetet kitevő mü oekonomiája, vagyis tartalmának berendezése elhibázott, aránytalan. Az a mit előad, igen sok helyt, nem tartozik egy megye helytörténetének keretébe, hanem tudományos szakfolyóiratba, Akadémiai értekezésbe, fölolvasásba vagy köztörténetbe, szóval sok helyre, akárhová, csak nem ide. Másfelől sokat, a mi müve körébe tartoznék: elhagy, mellőz, röviden vagy csak mellesleg érintve ad. Látni való miért tesz igy. Kedvencz themájának: a székelyek hun eredetüségének kimutatására akar teret szerezni, nyerni, ha mindjárt a többi rovására is. Igy történik aztán, hogy a 25 ives müben nem egészen két ivre terjed az általános természeti, tehát állandó földrajzi viszonyok leirása, holott több mint tiz ivet foglal le a huniádák minden oldalu fejtegetése s ilyen formán csak tizenhárom ivet juttat a megye legrégibb időtől való történeteinek a kormányszékek idejéig terjedő leirására.

Müve egy oly épülethez hasonlatos, melynek főrészét egy óriási nyitott ablak-ajtóju előszoba képezi, melyből aztán két kis homályos, szatócsmódra mindenfélével rendetlenül megtöltött, szobácskába nyilik bejárás.

A munka technikai beosztása ugyanis ez: A legnagyobb osztási egység: a Rész, mely Fejezetekre oszlik. Az öt Részből négyet Jahab E. irt meg éppen 400 oldalon. A Részek maguk közt is egyenlőtlenek, aránytalanok és nem simulnak a tárgyhoz, szintugy az alosztályt képező Fejezetek.

Az I. Rész 5 pontban Udvarhelyvármegye általános természeti leirását adja mindössze 30 oldalon Mondanom sem kell, hogy e tárgy nagyságához, s a lakosságra vonatkozó tanulságaihoz képest igen-igen sovány quantum.

Kétszer akkora, de anyagának alapvető fontosságához mérve szintén tulrövid a III. Rész 3 fejezetben. Ez az Árpádházi királyoktól a mohácsi vész utáni kettős királyság végeig terjedő kort öleli föl 60 lapon.

A IV. Rész az önálló erdélyi fejedelmek korát 6 Fejezetben elég arányos terjedelemben, 150 oldalon tárgyalja.

Ám aránytalan, nemcsak, hanem a tárgyhoz mérten horribilis tér jut a II. Rész hunhistóriáinak VIII. fejezetben 160 lapon. Ennek tized, sőt huszad része is bőven elég lett volna egy megye történetének keretében, hatásának csekély voltáért, de meg Thurry alapvető, s történetüket teljesen kimeritő, munkája után.

E rész, mely Jakab E. egész munkájának csaknem felét teszi ki, tárgyánál s felfogásánál fogva, már most csaknem semmit érő, elavult, meghaladott. Az egész II. Résznek csak $^{1}/_{16}$-a az, a mi valaha felhasználható lesz. E rész a VII. Fejezet egy eldugott alpontja, mely tárgyának jelentős voltában nemcsak azon egész Fejezetet, de az egész II. Részt fölülmulja. Udvarhelymegye összes régészeti emlékei, maradványairól van itt tiz oldalon (139—150. l.) emlékezés; igaz ugyan, hogy ez is kritika nélkül, rendszertelenül s néha az értéktelen szóhagyományokra s Orbán Balázsra, mint historikus és régészre való hivatkozással történik, de adatai s anyagánál fogva lesz belőle elég kihámozható.

Nos hát ez a beosztás nem arányos, nem anyagának fontosságához mért és különösen nem méltányos. Mert az olyan felosztás, hogy lenne arányos, a mely mig egy mellékkérdésnek a megvitatására, a mely nem is tartozik szorosan egy megye történetének keretébe, bármily lényeges lenne is különben az, az egésznek több mint harmadát; tiz ivet foglal le: addig a megye egész lakosságának megélhetéseül, fejlődése alapjául szolgáló állandó természet-földrajzi viszonyok megismertetésére alig fordit két ivet?

Bizony szerző helytelenül cselekedett, mikor az állandó természet-földrajzi tényezők ismertetésének rovására sporolt teret a hun-székely elméletnek. Mert hiszen e monographia első sorban, a mint hiszem — nem a tudósok, hanem a nagy közönség s kiválóan Udvarhelymegye közönségének részére iratott. Annak pedig elsőrangu fontosságu kérdés megismernié megyéje éghajlatát, állat, növény, ásványvilágát; az őstermelés három ágát: a földmivelést, állattenyésztést, bányászatot, azoknak feltételeit, előmozditó és hátráltató okait; az ipart és kereskedelmet bénitó körülményeket, a fejlődő közlekedési viszonyokat: szóval létezésének és megélhetésének föltételeit. Ez az ő és utódai létkérdése. S ez, hogy mi lesz velünk és ivadékainkkal a jövőben: bizonyára van oly fontos kérdés, mint az, hogy a hunoknak-e, vagy kinek ivadékai vagyunk? S népünk szempontjából egymaga a kivándorlás okainak a kinyomozása és megszüntetése is fölér a betelepülések kérdésének földeritésével.

De nem arányos az anyag beosztása és nem is a tárgy jelentőségéhez mért továbbá azért sem, mert mig a mint emlitém, egy oldalkérdés feszegetésére, tiz ivet fordit: ugyanakkor a megyének több mint hat százados valóságos történetének földeritésére, minden oldalu fejlődése föltüntetésére összesen tizenhárom ivet használ föl.

Szerző tárgyszerüsége hiányával fölér tapintatlansága, hogy ne mondjam méltánytalansága.

Tudvalevően Udvarhelyvármegye törvényhatósága, lakóinak minden szép, jó és igazért lelkesülő áldozatkészségén kivül — nem gazdag. Ennek daczára a megye lakossága történelmi, érzékének tudásának és hazafias érzületének emelésére bele ment monographiájának megiratásába. Tette ezt azon reményben, hogy az nem fog nagyon sokjába kerülni, s hogy a majd megjelenendő munkát megye-bizottsági tagjai közt, mintegy kárpótlásul — ingyen osztatja ki.

Hát bizony egyik remény sem teljesült! A könyvet megye-bizottsági tagok, csakugy mint mások, 5 forintért kaphatják, a monographia költségei pedig megközelitik a 16 ezer koronát. Ebből a horribilis összegből 400 koronánál többe kerül egy nyomtatott iv, s igy szerző hun-székely származási theoriájának tárgyalása Udvarhelymegyének csaknem 5000 koronájába került! Tehát mindenképpen drága kérdés ez nekünk, s szerző méltányosságának egy csöppet sem vált dicséretére.

Itt emlitem meg azon anomaliát is, hogy a mü tervezete alkalmával a megye természet-földrajzi viszonyainak ismertetése kerülvén szóba, — a vármegye azoknak megkészitésére ahhoz értő szakembereket kért föl s nyert meg a helybeli középiskolák tanárai közül. Azok megbizatásuknak, mint tudom készséggel, dijtalanul és derekasan feleltek meg, ámde munkálataik a monographia szerzője által önkényesen megröviditve, eredetiségükből kivetkőztetve és nevök fölemlitése nélkül vétettek át. Fáradtságukért más honoráriumot érdemeltek! **— a—d.**

A szabadságharczos leánya.

— Irta: **Beregszászy Árpádné.** —

Vége.

— Bocsánat, éppen az édes atyjától jövök, hivatja általam, valami mondani valója van.

Szegény virágaim. — Szegény Ernő: sohajta Margit, hosszan nézve a nyitott kapu felé, de a kit várt, nem jött — roskadozó léptekkel ment tehát atyjához.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Széll Kálmán miniszterelnöknek Szilágyi Dezső halálával Magyarországot ért nagy veszteség felett E helyen emlitjük meg, hogy a Szilágyi Dezsőnek imputált azon pohárköszöntő, melyet az elhunyt állitólag Darányi Ignácz tiszteletére adott ebéden Karsbadban mondott s mely Széll Kálmán politikájának éles kritikáját foglalta volna magában, czélzatos koholmánynak bizonyult. Darányi Ignácz miniszter, Münnich Aurél és Sámuel Lázár dr országgyülési képviselők, kik a kérdéses ebéden részt vettek maguk czáfolták meg e hirt, kijelentvén, hogy Szilágyi Dezső pohárköszöntőjében sommiféle oly kijelentések nem foglaltattak, melyek Széll Kálmán politikáját csak közelről is érintették volna. — Nagymérvü zavargások szinhelye volt a napokban Kolozsvár. Inditó oka ezen zavargásoknak két részeg rendőr volt, kik részeg állapotban belekötöttek Gödri Sándor honvéd törzsőrmesterbe s annyira összevagdalták, hogy csütörtök reggelre meghalt s azonkivül halálosan megsebesitettek egy hentest, ki Gödri segitségére sietett; bekisértetésük alkalmával pedig a rendőrbiztost megverték. A rendőrség ezen brutalitása felett Kolozsvár polgársága annyira felbőszült, hogy zavargásra ragadtatta magát. Beverte a rendőrkapitány lakásának ablakait, betört a lakására és széttörte a butorokat, behatolt a rendőrségi börtönbe és felszabaditotta az elzárt rabokat, számos utczai lámpát bevert. A csend csak akkor állott helyre, mikor katonaság rekvirálltatott, mely ez idő szerint a rendőrségi szolgálatot is teljesiti, mert a rendőrség félve a nép dühétől, megtagadta a szolgálatot. — Egy ifju alig 30 éves nagy reményekre jogositó dalnokunk, Makai Emil, halt el e hó 6-án Budapesten. Müforditásai a zsidó költőkből keltett először feltünést s később kedvencze lett a közönségnek vallásos és szerelmi dalaival. 1871-ben született Makón.

Krónikás.

A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet hangverseny-köruton.

Emlékvers.

A Székely Dalárdának Vajda Emilnél tett látogatása alkalmából.

Vándor dalnok s dalos madár
Zengve kél s bujdosva száll;
Ismeretlen tájak felett:
Lelkük kéjmámorban lebeg . . .
S száll az ének az ég felé —
S csak azt zengi mindenfelé:
Fáj a szivem, fáj a lelkem — —
Hazafelé! hazafelé! . . .

Vándor dalnok s dalos madár
Világ végeig meg sem áll
Zeng daluk: szép a föld! S mi meg!
Kis galambom, beh messzi vagy! . .
S szállong a dal a táj felé —
S csak azt zengi mindenfelé: —
Fáj a szivem, fáj a lelkem — —
Hazafelé! Hazafelé!

Vándor dalnok s dalos madár
Azt énekli mi szép a nyár!
Szép a virág, csillag, nap, ég
De kis hazám, szebb vagy te még!
Vágyó szivük repes felé
S szállong a dal minden felé: —
Fáj a szivem, fáj a lelkem: —
Hazafelé! Hazafelé!

Biró Pál.

Hat napos körut eseményeit, viszontagságait és sikereit kéne énekelnem, arról kéne beszámolnom. Hogy uj legyek hangomban, nehéz az s már szinte lehetetlen, mióta „Egy Daláregylet viszontagsága" czimen az oly sikerült vigjátékot megirták. Nem utánzok tehát, a szindarabból reminiszkáló helyeket sem honorálom, bár az elég háládatos eljárásnak kinálkoznék, hanem rátérek az ut egyszerü kronologikus és ethikai-financzialis eredményeinek tárgyilagos leirására — ugy is elég hosszu az!

Hosszas vajudás után, hogy ki legyen a Dalegylet elnöke utközben, illetve ki vezesse azt hat napos körutján, Tompa Árpád áll. főreálisk. tanár, egy kisebb deputáczió által fölkérve és rábeszéltetve elvállalta a kényes és terhes megbizatást.

Jul. 31-én, a kora reggeli órákban indultunk meg mi, a 28 tagból álló muzsafiak társulata, hét kocsiszekeren a nagyjelentőségü utra. A N.-Küküllő völgyéből, Zetelakán tul, már a délelőtti órákban a vadregényes Sikaszó patak völgyébe jutottunk, mely a maga havasi levegőjével, rohanó patakjaival, dörgő vizeséseivel, gyönyörü erdőivel csakhamar valamennyiünk figyelmét lekötötte s azzal a jóleső érzettel, szinte mámorral töltött el, amelyet a szobafoglalkozók az ozondus szabadlevegőn éreznek. A közforgalomnak csak most két éve átadott gyönyörü uttért legnagyobbrészint 2—3 ezer láb magasságban vezet el az erdőségek között. Gyönyörü ut ez; s nem is lenne rossz, ha itt-ott a hegyekről lerohanó kövek egy pár hidat meg nem rongáltak volna, amelyeken az átkelés gyalogsorral fárasztó. Három órai pihenés után a Libán egyik erdei korcsmájában, mialatt a társaság falatozik és bővséges fluidummal igyekezik pótolni vér-viz hiányát, vidám bizalommal kelünk utra. Este nagy Munka vár reánk Gyergyó-Szt.-Miklóson, s székely szekereseink lovai már az első tiz klméter után sztrájkolnak. Csakugyan Gy.-Szt.-Miklós előtt nem vagyunk képesek valamennyien összejönni, hogy együttesen mehessünk be a városkába, melynek derék dalárdistái zászlók alatt már több mint egy órája várják daltestvéreiket lelkes és ügybuzgó elnökük dr Orel Dezső ügyvéd elnök vezetése alatt. Egyedül dalárdánk elnökségének kocsija érkezik be csak kellő időre, majd megállunk s vezetőnk Tompa tanár egy pár meleg, keresetlen szóval köszöni meg a szt.-miklósi testvérek fényes és szives fogadtatását s aztán az esteli konczert előkészületei foganatositására behajtatánk a Laurenczi vendéglőjébe, hol elszállásolva leszünk s hol dalesténket is fogjuk tartani. Daczára annak, hogy dalosaink zöme csak este 7 órakor érkezik meg, azért mégis már háromnegyed 9 órakor hozzákezdtünk 13 sz. programmunk előadásához. A társaságunk előtt járó hármas előkészitő bizottság és Orel elnök lelkes pártfogása annyira előkészitette a talajt, hogy a szép és nagy szinházterem szorongásig telik meg. Daczára az elite közönség nagy része fürdőn létének, hölgyek még a 9-ik padsorokban is fölöttén láthatók. Hja Udvarhelyt ez nem fordulna elő! Az est erkölcsi eredménye váratlan. Minden számunk megtapsolva, kedveltebb pontjaink megujrázva vannak. A csak éjfélkor végződő estről földeritő jókedv- és megelégedéssel távozik a közönség. A tartózkodó és bizalmatlan magatartás, mely még tavaly is lidércznyomásként nehezeült Dalárdánk müködése fölött — eloszlott s a legteljesebb elismerés és bizalomnak adott helyet. Ez a hely Dalárdánknak egy biztos megnyert pozicziója lett jövőre. Erről a közös vacsorára összeült társaságunkat az elnök többszörösen biztositotta is, de az elért anyagi siker is garantál erről.

A szt.-miklósi daltestvérek s különösen a lelkes és fáradhatatlan elnökük Orel Rezső vendégszerető és kollegiális ügybuzgalmát szavakkal alig köszönhetjük meg, csak egy látogatásuk alkalmával tanusitandó hasonló magatartással tehetjük azt.

Az elért siker öntudatos nyugalmával s a jövő iránti reményteljes bizalommal kora reggel hagytuk el Szt.-Miklóst, hogy körutunk másodnapján Borszéknek tartsunk. Gazdag és térés fennsikon vezetett át utunk Magyarország leggazdagabb községein: Szárhegyen és a kövéről hires Ditrón keresztül a hegyeknek. Az előttünk kinálkozó három ut közül a legzordabb és nehezebb, de legrövidebb és szebb Közrez-havasi utat kellett választanunk Borszékre, a még este megtartandó konczertért, de azért is, hogy társaságunknak minél több ideje legyen a Székelyföld e csodaszépségü fürdőjének megtekintésére és azután e vonalon az ut a szépséges fürdőtelepre. Delután 4 órakor érkeztünk oda meg. Oh széppséges Borszék üdvözlégy! Az emberi tumultus és fanyar kultura lehétől, a gyárak büzétől be nem szennyezett balzsamos levegőddel; csodás hatásu vizeiddel, mely az emberek annyi százának adja vissza évenként erejét, jó kedvét; égbe nyulakodó királyfenyvesekkel rakott csucsaiddal üdvözlégy! Dythyrambra indulna pennám, ha szigoru elhatározásom, a hely és a szedőgyerek nem terelné azt a hideg secensor utjára vissza.

Dalegyletünk itt a fürdőigaztó gondoskodásából egy tömegben maradhatott a Melik-féle szállodában. A mint kissé rendbeszedve magunkat és átöltözve a fürdő szépségeit megtekinteni indultunk, lépten-nyomon udvarhelyi kedves ismerősökre bukkantunk, akik az itteni gazgag fürdőéletnek is kedvelt alakjai. Szerénységöket kimélendő nem sorolom elő őket itt név zerint, különben is azzal kell megdicsérnem, hogy szives magyarázatért kalauzolásukon kivül estének érdekében is rég előkészitették a fürdő társadalmát, verbuválták, rábeszéltek — női korteseknek ki tudna ellentállni!? — ugy hogy az est anyagi és erkölcsi sikerének előkészitésében jelentékeny rész jut nekik is. Fogadják az egylet hálájá!

E fürdőn nem a közönség részvétlensége miatt kellett panaszkodnunk, éppen nem! Oh sokan jöttek, hogy készségük: mindnyájoknak helyet akarván adni — szinte végzetessé válható bonyodalomnak, zavarnak lett akaratunkon kivül okozója. Több volt a kiadott jegy és a jelentkezett személy, mint a hely, negyedórai késedelem és fárasztó, sokszor kinos helyzetü munka, minden bajon segitett és a közönség helyhez jutott. Válogatott, fényes és koloszális tömeg gyült itt egybe. Amit eddig csak megtévesztésre szolgáló reklámnak tartottam, itt beteljesülve láttam azt. Egyetlen hely sem maradt üresen. Az előadás megkezdése előtt egy negyedórával a jegykiadás be lett szüntetve. De a fényes pártfogást, a legkényesebb várakozást is kielégitette és meghálálta egyletünk a progr. számoknak lelkes, szabatos és sikerült előadása által. Éljen, taps és ujrázásból ki sem fogytunk. Az osztatlan lelkesedés, a fölemelő erkölcsi siker mellé jólesően csatlakozik a fényes anyagi eredmény. Előadás után társasvacsorára a Remény-szállodába gyültünk össze, hol vidám poharazás és pohárköszöntők mellett éjfél után jóval 1 óra utánig maradtunk együtt. Hosszu utunk után a másnap délelött mindnyájunk kényének lett föntartva, — szabadok voltunk.

Egy Borszéken gyönyörökben és tapasztalatokban eltöltött délelött után, miután igen sokan, a fürdőigazgató szivessége folytán, a kedvezményes vagy ingyenes fürdőjegyeket fölhasználtuk, majd a világhirü borvizből ittunk s annak berendezévél, meg forgalomba hozatalának módjával megismerkedtünk, ebéd után óriási vihar által megtisztult levegőben, utra keltünk szépségben gazdag hazánk egyik legszebb utján, a gyönyörü szerpentines Oláh-Toplicza felé vezető uton. Társaságunk elő volt készitve a természet itt feltáruló szüzies szépségeire, mégis egy sem volt közülünk, ki megilletődés nélkül maradt volna s ki elragadtatásának kifejezést ne adott volna.

Időjárásunk, melylyel eddig utunk állandóan kedvezett, most rosszra fordult s mi folytonosan tartó esőzés között érkeztünk a most még hosszabbnak tetsző 7 klm. hosszu irtványos községbe Oláh-Topliczára, hol embereink elszállásolva, hosszu utunkban most először pihenhették ki fáradalmaikat.

— Körutunk negyedik állomása felé kora reggel nem kis izgatottságban kezdtük meg, leghosszabb s legeseménydusabb hosszu utunkat. Tizenkettőkor délebédre Disznajón Reichert Alfréd földbirtokos vendégszerető házának voltunk meghivott vendégei. Itt üdül ugyanis családjával, apósával nyári tartózkodásban dr. Vajda Emil főreáliskolai tanár, Székely Dalegyletünk volt nagyérdemü karnagya, mondhatnánk megteremtője. Nála akartunk tisztelkedni s hervadhatlan érdemei fejében hálánkat előtte leróni. A magasan fekvő földesuri lak kapujától két oldalon faágakkal diszitett uton vonultunk be a határtalan vendégszerető házba, melynél „Isten hozott" felirat fogadott minket. A fogadtatás külső körülményei s az, hogy Dalegyletünk rajongóan szeretett mesterét négy évi távollét után most látja ismét ujon, szinte könnyekig elérzékenyitett valamenynyiünket. A kedves család valamennyi tagja lekötelezőleg szivességgel fogadott. Dalegyletünk, mely zászlóval félkörben állt fel, most rázenditett a gyönyörü balatonmelléki dalokra, amelyeket oly szépen, lelkesen adtak elő, mint talán soha. A szépen előadott dalok elhangzása után, vezetőnk, mély meghatottságtól elfogult hangon üdvözölte Vajdát a dalegylet nevében, oly igazán tolmácsolva annak régi, mesterök, teremtőjük iránt való háláját, rajongó szeretetét, mely által az összes jelenvoltakat könnyekre inditotta. Miután Vajda köszönte meg a számára scenirozott s éppen most lefolyt ovácziót, az egylet énekelt még, hogy aztán a 30—04 személyre teritett gazdag lakomához üljenek, melyen egyik pohárköszöntő a másikat érte. Kitünt azok közül hangjának s tartalmának mesterkéletlen egyszerü poetikus, igaz és meleg voltával a Zengliczky tagtársé. Majd Vajda köszöntötte fel régi dalárdáját s annak vezetőjét. E beszéd hatása alatt határozatba ment, hogy győri daltestvéreinknek sürgönyözünk s nekik uj karmesterükhöz gratulálunk. E táviratunkra a Győrből kapott sürgönyválasz következőleg szól: „Szeretett karnagyunk meglátogatása alkalmából küldött üdvözletüket és szerencsekivánatukat őszinte köszöntettel fogadta és dalostársi üdvözlettel viszonozza a győri énekegylet."

A feledhetlen szives vendéglátást, a meghálálhatlan gazdag lakomát azonban fél 3 órakor be kellett végezni. A szászrégeniek részvétlen fogadása követelte ez. Gazdagodva tehát Vajda társaságával, ki most velünk tartott, folytattuk utunkat Sz.-Régenbe, hova d. u. 5 órára érkeztünk meg. Dalos testvéreink Pap Sándor ügyvéd elnök vezetése alatt zászlókkal és a tüzoltók zenekarával vártak bennünket. A szokásos zene és szónoklatok kicserélése után zeneszó mellett, zászlók alatt vonultunk a városi első vendéglőbe, honnan az elszállásolás történt meg. Alig annyi időnk volt még előadás kezdetéig, hogy átöltözzünk. Az előadásokat e helyütt és Maros-Vásárhelyt teritett asztalok mellett hallgatta a közönség, melynek ez nagy kényelmére, de az előadott daraboknak (az étkezés, ivás által okozott zaj miatt és a pinczérek tapintatlanságáért) nem nagy előnyére szolgált. Ugyancsak a teritett asztalok mellett a jegyárak is mérsékeltebbek, ezenkivül a kicsinyre szabott családjegy (a személyjegy kétszerese), melyet sokszor 3—4, sőt 5 személy is igénybe vett, a jövedelemnek sem voltak előnyére. Mindazonáltal a szászrégeniek állitása szerint közönségünk — az ottani sajátos viszonyokhoz képest — szokatlan nagy, az erkölcsi eredmény minden reményt fölülmuló volt. Itt is, mint az eddigi helyeken, mindenütt dalárdánk elnökségének gondoskodásán s az előre küldött 3 tagu bizottság müködésén kivül, az elért eredmény oroszlánrészét a helyi bizottságoknak, daltestvéreinknek, városunk szülöttjeinek vagy egyes kiválóbb embereknek köszönhettük. Fogadják tehát kartársaink is meleg köszönetünket s vegye ki abból részét különösen Pap Sándor ügyvéd, ki egyéni tekintélye, áldozatkészsége, fáradhatlan ügyértelme és buzgalma folytán mindnyájunk elismerésére tarthat számot.

Az est sikerét emelte dr Vajda által dirigált két népdal eléneklése is, melyet szünni nem akaró éljenzés és taps kisért. Itt vettünk szólós bucsut tőle s volt vendégszerető házigazdánk Reichert Alf. földbirtokostól és szép családjától, kik estélyünk meghallgatására birtokukról ide berándultak.

Rövid pihenés után nehezen verődött össze a kis fársaság az ötödnapi indulásra. Pedig a piece de resistance volt hátra. Most láttuk csak be, hogy az utazás sorrendje határozottan el volt hibázva. A hol kezdtük, ott végeznünk kellett volna s a legfontosabb helyen, Maros-Vásárhelyen kell vala kezdenünk. Akkor pihent erővel, tiszta hanganyaggal nem kellett volna tartanunk a csak középszerü eredménytől, vagy nem kellett volna küzdenünk a kimerültség és hang elénekeltsége miatt a tisztes sikerért s kevésbé szorultunk volna a székely főváros jóakaratu elnézésére. Ám igy is elért eredményünkkel minden tekintetben meg lehetünk elégedve. Vasárnap déli fél 1 órakor a székely főváros dalárdája ügybuzgó elnökük Nemes József bankpénztáros vezetése alatt a helyi tüzoltó zenekarral vonult elébünk s a miénk Jeligéjének eléneklése után meleghangu ékes szavakkal üdvözölt, vendégszerető, testvéri érzelmeikről biztositván minket. Vezetőnk azt megható köszönettel fogadta s hasonló érzelmekkel viszonozta. Ezután a zenekar hangjai mellett, zászlók alatt Kossuth és Bem szobraihoz vonultunk, hol kegyeletünknek a Szózat és Hymnus eléneklésével adtunk kifejezést. Innen a szobroktól szintén zeneszó mellett vonultunk aztán közös elszállásolásunk és tartandó estének helyére a Letzter-vendéglőbe. Itt vártak már minket á marosvásárhelyi Dalegylet nagytekintélyü lelkes vezetői: Szentmáriay törv. elnök, Karzai biró diszelnökök, ki bár csak aznap tért vissza a Szilágyi Dezső temetéséről, fáradtságát legyőzve megtisztelt jelenlétével; Tauszig iparkamarai elnök kir. tanácsos és tiszt. elnök, Szabó Dénes és Péterfy kir. itélőtáblai birók s többen az ottani társadalom s Dalegylet kitünőségeiből. A vendégszerető fogadás jól eső bevezetése gyanánt szolgált Szabó Dénes táblabiró föltünt figyelmes gavallérsága, melylyel egy hordó sört nyittatott meg kifáradt dalárdistáinknak, minek elköltése után egy több mint százfőre rendezett gazdag és kitünő bankethez ült a társaság. A pohárköszöntők sorait Szentmáriay diszelnök egy fenkölt szellemü, lendületes szép beszéddel nyitotta; meg Wlassich minisztert éltetve, mint az ének és zene hatalmas Maecenását és barátját, kivánva, hogy e nemes irányt, melyet congressus összehivásával csak imént kezdett meg, folytassa és diadalra juttassa. Inditványozta, hogy ily értelmü sürgönyben üdvözölje az összejött két Dalegylet a minisztert, a mi egyhangu lelkesedéssel elfogadtatván, még a bankett folyama alatt meg is történt. Azóta a Miniszter lekötelezőleg udvarias köszönő válaszáról is értesültünk. Azután Tauszig iparkam. elnök kir. tanácsos, mint Dalegyleti elnök, üdvözölte Dalegyletünket magyar vendégszeretettel, kivánva hogy vásárhelyi tartózkodásunk alatt otthon érezzük magunkat. Előkelő hangon tartott, nemes érzésü pohárköszöntője nagy hatást tett. Erre Dalegyletünk vezetője Tompa Árpád hosszabb köszönő beszédben válaszolt. Majd Nemes elnök, a vásárhelyi Dalegylet titkára és mások emeltek még poharat az elnökök és karnagyok egészségére. A bankett korai bevégzését a kitört felhőszakadásszerü eső akadályozta meg, ugy, hogy a társaság csak jóval 5 óra után oszlott el, hogy a 8 órai előadásra ismét összejöjjön.

— Mit parancsol édes atyám?

— Most nem parancsolok, csak kérni akarlak valamire. — Nyugodj belé sorsodba, sirasd meg Ernőt, mint halottodat, hisz végre mindnyájan oda megyünk. — Hetedik éve várod őt hiában. Nézd gyermekem itt oldalodnál van egy olyan férfiu, a ki fel tudja fogni bánatodat, a ki nem veszi majd rosz néven, ha neve mindég ajkadon és a ki egyebet nem kiván, csak hogy övé légy; a többit az időre bizza.

— Ne halaszd tovább gyermekem, látod én is, anyád is öregek vagyunk — megfordulnék siromba, ha téged nem tudnálak elhelyezve.

— De ... kedves atyám én várok még. Ernő még eljöhet — rebegte Margit halotthalványan. Inkább engedd, hogy zárdába vonuljak.

— Oh én szerencsétlen — kiáltá az öreg, tehát sem épségem, sem hazám, sem gyermekem ne legyen!

— Engedjétek még várnom, kedves szülőim — esdekelt Margit — hol apjának, hol anyjának kezeit csókolva.

— Jól van; szólt most szilárd hangon az öreg — három havi várakozást engedek még és akkor el fog dölni, van-e leányom, vagy nincs. A szabadságharczosnak leánya nem lehet gyáva! a ki végig pityeregjen egy egész életet.

A kitüzött három hó lejárt, Ernőről semmi hir sem jött. — Esküvőre készültek Mezeiéknél.

Margit gépszerüleg engedte feladni menyasszonyi ruháját, feltüzni a mirtusz koszorut és fátyolt.

Megérkezett a násznép is.

A násznagy karján roskadozó léptekkel haladott Margit a kocsiig. A vőlegény ősi szokás szerint előre ment az első kocsiban, hogy a templom ajtóban várja be menyasszonyát.

A hosszu kocsi sort a menyasszonyé zárta be.

Szegény Margit, szomoru volt és elaléltan hajtá le fejét a szép menyasszony csokorra, könnyeivel áztatva azt.

— Ernő, Ernő hol késel? — susogta mindegyre.

— Legyen erős hugomasszony, ne feledje, hogy a szabadságharczos leánya.

— Jól tudom — ha nem akarnék az lenni, most nem mennék esküvőre, hanem inkább ki a temetőbe, hideg földnek keblére és ott bizonyosan boldogabb lennék, mint igy.

— Az idő mindent meghoz.

— Reám nézve semmit. A harczos leányának pedig szenvedést.

A harangok zugtak, a kocsik szép rendben haladtak a templom felé, a vőlegény már várt a templomajtóban. Szive repesett a boldogságtól, hogy annyi várakozás után végre birni fogja a vagyonos szomszéd szép leányát.

— Csak lassan hajtson kocsis, nem kell sietni — ismétlé Margit mindegyre.

— Nézze csak urambátyám, minő porfelleg van ott, egy lovas tért be . . . erre tart . . . vágtat . . . felénk jön . . . feje ősz . . . nagy szakálla mellét veri . . .

— De kedves hugomasszony, ne hajoljon ugy ki a kocsiból, ki talál esni.

— Ő az! Ernő! Ernő! — sikoltá Margit. Egy ugrással a vágtató lovas elé vetve magát.

A lovas huszárosan helyt tartva paripáját hirtelen leugrott, elég korán arra, hogy az ájult menyasszonyt fölkapja és vele együtt a kocsiba ugorjék.

— Vissza, haza! — kiáltá a kocsisnak, a násznagy uramot tekintetbe sem véve. Margit, édes Margitom! Elakartál hagyni? Én nem ... megbocsáss ... de a szabadságharczos leánya vagyok, nem lehetek gyáva ... sohajtá Margit és eszméletét végkeppen elveszté

— Forrai, mert csakugyan ő volt, mindent megértett e pár szóból; ismerve az öreg harczos elveit. — A megrémült násznép eloszlott.

Margit hetekig forró lázban feküdt. Atyja perczig sem mozdult mellőle, folyton beszélt lányához. Légy erős gyermekem, nézd itt jön Ernő is virágot hoz, pár nap mulva ketten szeditek majd esküvőtökre. Jer anyja nézd meg mennyire javult már.

— Szegény Ernő, Kufsteimba volt elzárva, azért nem jöhetett, de most itt van.

— Ma fel is kelek anyám: készülnöm kell az esküvőmre. Ugy-e atyus?

— Igen gyermekem, ha az orvos megengedi.

Pár nap mulva Margit annyira javult, hogy nyugodtan hallgatta Forrai kufsteini fogságának elbeszélését és szenvedéseit.

Midőn fölkelt, anyját és Ernőt kezen fogva ment atyjához és mosolyogva szólt: atyus, áldj meg minket, mert most már erős a szabadságharczos leánya.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

A hatalmas méretü kert minden asztala elfoglalva szorongásik megtelt a vásárhelyi intelligenczia szine-javával. Ha 6–7 száz emberről szólunk, egy csöpp tulzásba sem esünk. A tömötten egymásmellé beállitott asztal között alig tudott valaki utat törni magának. Egy szép nőkkel teleült asztal mellől, a mely mellett Udvarhelyiek is voltak, virágokkal árasztották el dalárdistáinkat, taps, éljen kifogyhatatlan volt a programm megkezdésénél. Egész éjfélig tartott az előadás, egész eddig maradt együtt a hatalmas elite-társaság. Végeztül a mi részünkről köszönet lett mondva a szives látásért, a közönség még egyszer éljenez és tapsol, még egy pár kézszoritás, szives búcsuvétel és a feledhetetlen szép est véget ér . . .

Korán reggel kezdünk az utólsó napi 116 km. uthoz, hogy itthon hagyott kedveseinket valahára viszontlássuk. Tizenhat—husz órás utunkon elég időnk marad a felejthetetlen szép napok eseményeinek, élményeinek, képzeteinek felelevenitésére; de meg reflexiokra is. Nem tartoznak ide, de igen annak megemlitése, hogy iparos Székely Dalegyletünk büszke lehet e 6 napos körutjának ugy anyagi, mint erkölcsi eredményére. Hogy láttunk, tanultunk, ismerkedtünk, a székelységnek, városunknak, Dalárdánknak — a hol megfordultunk — tisztességet, becsületet, magunknak barátságot szereztünk s oly feledhetetlen emléket, mely fáradtságunk és törekedésünkért gazdagon kárpótól.

Isten éltesse derék iparos dalosainkat, virágoztassa fel Egyletüket, hogy e több mint 355 kmteres utat hat nap alatt megtevén, azon négy este tartván előadást: hosszu útuk alatt a székely népnek, Udvarhelynek mindenütt tiszteletet, babéros zászlójuknak ujabb becsületet s maguknak több mint ezerszáz koronát szereztek. Vivat, crescat, floreat!

Egyik.

Különfélék.

— **Az erdélyrészi szinikerület igazgatója.** Az első erdélyrészi szini kerület gróf Festetich Andor orsz. szinészeti felügyelő elnöklete alatt Kolozsvárt tartott értekezletén döntött a szini kerület igazgatóságának sorsa felett. Az értekezleten városunkat Szakács Zoltán polgármester képviselte. A kerületre négy szinigazgató pályázott: Micsey György jelenlegi kerületi szinigazgató, továbbá Földessy Sándor, Bokody Antal és Szabadhegyi Aladár. Ezek közül a bizottság két évre egyhangulag Micsey Györgyöt választotta meg. A kerületi választmány állandóan megalakulván, elnökül báró Bornemissza Károly főispánt, alelnökül báró Szentkereszty Zsigmond kuriai birót, jegyzőül Hatházy Sándort, a kolozsvári szinház gazdáját választotta meg. A társulat ősszel kezdi, illetőleg folytatja a kerületi előadásokat Nagy-Szebenben, azután Deésre, Deésről Maros Vásárhelyre megy, majd Déva, Gyulafehérvár, Székely-Udvarhely, Sepsi-Szentgyörgy kerülnek sorra. Kilátásba van helyezve tisztességes összegü támogatás is, s igy remélhető, hogy a társulat kedvező anyagi sikerrel folytathatja müködését.

— **A hivatalos lapból.** Ráduly János főerdész, korondi erdőgondnokot a földmivelési miniszter Beszterczére helyezte át, Ivákó Sándor erdészjelöltet pedig Dragomérra s egyszersmint megbizta az erdőgondnoki teendőkkel is. Ráduly főerdész helyébe Nyiri Dénes erdész jön. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Ungváry Berta alsó-siménfalvi állami tanitónőt hason minőségbe Csepelre helyezte át. Dr Solymossy Lajos főreáliskolai igazgatót a 7-ik fizetési osztály 3-ik fokozatába léptette elő. Ferencz Tivadar tanár, reáliskolai internátusi felügyelőt pedig ebben a minőségében véglegesitette.

— **A lentermelő gazdákhoz!** Füredi Lajos gazd. szaktanár, székhelyéről (Kassa) ujra megyénkbe érkezett, hogy a lentermelő gazdákat a helyszinén a lenvetések letakaritásának munkáira kioktassa. Meg fog érkezni mindama községekbe, amelyekben a gazdák a nmlt. m. k. földmivelésügyi miniszterium által küldött lenmagból vetettek. Figyelmeztetjük azonban a gazdákat, hogy a fentirt tanár urnak megyénkben való utazgatása a folyó egész hónapot igénybe fogja venni, miert is lehetetlen lesz neki minden egyes községbe épen akkorára megérkeznie, amikor a lentermés épen elég érett; vagyis figyelmeztetjük a termelőket, hogy szedjék ki (nyüjék ki) a vetést abban az állapotában, amikor elérte azt az érettségi fokát, amely a termelőkhöz junius hónapban küldött nyomtatott körlevélben körül volt irva, a kiszedést ne végezzék szálankint, hanem összemarkolva mindig annyi szálat, amennyi a markukba belefér. Kiszedés után az egyes lenmarkok a földön keresztbe fektetve megfonnyasztandók, lefonnyadás után pedig háztetőhez hasonló egy öl hosszu prizmákra állitandók fel végleges megszáritás végett, amely állapotban az esőt már nem sinylik meg. Az ezután következő munkákat a tanár ur a termelőknek helyszinén már személyesen fogja megmutathatni. Tájékoztatás végett az alábbiakban közöljük a tanár urnak teljes utitervét s kérjük a termelőket, hogy megjelenését várják be, hogy a személyes utbaigazitásokat mindenütt megadhassa. Kivánatos lesz sok helyütt a tanár urnak kocsit is adni rendelkezésére, hogy a földeket a határban mielőbb bejárhassa. Aug 7-én d. e. Sz.-Keresztur, d. u. Szenterzsébeth, aug. 8-án d. e. Ujszékely, A.-Boldogfalva és Fiatfalva, d. u Kisgalambfalva és Szt.-Ábrahám, aug, 9-én d. e. Gagy, d. u. Siklód, estefelé Küsmöd, aug. 10-én d. e. Etéd, d. u. Atyha, estefelé Pálfalva, aug. 11-én d. u. Firtosváralya és Énlaka, d u. Martonos, aug. 12-én d. e. Tordátfalva, d. u. Tarcsafalva, aug. 13-án d. e. Alsó-Siménfalva, d. u. Farkaslaka, aug. 14-én d. e. Szombatfalva és Farczád, d. u. Hodgya és Bikafalva, aug. 15-én d. e. Bögöz és Felső-Boldogfalva, d. u. Miklósfalva és Kányád, aug. 16-án d. e. Muzsna és Derzs, d u. Ége, aug. 17-én d. e. Homoród-Szentpál, d. u. Városfalva, aug. 18-án d. e. Homoród-Okland, d. u. Zsombor, aug. 19-én d. e. Homoród-Karácsonyfalva, d. u. Homoród-Almás, aug. 20-án d. e. Szentegyházas-Oláhfalu, d. u. Kápolnás Oláhfalu, aug. 21-én d. e. Fenyéd, d. u. Zetelaka, aug. 22-én Varság, aug. 23-án d. u. Oroszhegy, aug. 24-én d. e. Bethlenfalva, d. u. Patakfalva, aug 25-én d. e. Homoród Szentmárton, d. u. Bágy és Rcsenyéd. aug. 26-án d. e. Vargyas. A délelőtti foglalkozás kezdődik 8, a délutáni 3 órakor. A községek köteleztetnek a továbbutazáshoz megfelelő dijért előfogatról gondoskodni.

— **Homoród-fürdőn tartott dalestélyi felülfizetések** 1901 julius 21-én: Papp Z. Endre 2 K, Ulri Jánosné 2 K, Lázár Lajosné 2 K, Dr Simó Balázs 1 K, Dr Damokos Andor 4 K, Kassay József 3 K, Embery Árpád 2 K, Pál Adolf 1 K.

— **Emléket az agyagfalvi réten.** Lapunk mult számában megemlékeztünk már arról az 55 korona 90 fillér adományról, melyet az agyagfalvi székely emlékre Bakó Bálint nagykárolyi járásbirósági végrehajtó Koncz Ármin gyógyszerész ur utján lapunkhoz küldött. Az összeg a következő adományokból gyült: Bakó Bálint 2 kor., Szabó Dezső 1 kor., Zanak Mihály 2 kor., Papp Béla 1 kor, Hegedüs F. 1 kor., Orel Géza 2 kor, Ancsó Gyula 1 kor., ifj. Orel Géza 1 kor., Boné Lajos 2 kor., Szabó Albert 2 kor, Friedl János 1 kor., dr Kreväly Dezső 1 kor, Bernemitz Géza 1 kor, Almási György 1 kor., N. N. 1 kor., Nagy Sándor 1 kor., dr. Sternberg Gyula 1 kor., Nonn János 50 fillér, Bodó György 1 kor., Hosvay László 1 kor, Moson György 1 kor., Fülöp István 1 kor, Branósek Mihály 1 kor., Becsey Péter 1 kor., Benedek Sándor 1 kor., Becsey István 1 kor, Singsr Lipót 1 kor., Kubinyi Mihály 60 fillér, Veres Gusztáv 60 fillér, Papp Ferrncz 1 kor, N. N. 1 kor., Ruthlky Ferencz 1 kor, Demio 1 kor., Hám 1 kor., dr Jekél 1 kor, Csillèry Dávid 1 kor., Killer Nándor 1 kor., dr Lucz Ignácz 1 kor, Lépes Ödön 1 kor., Janitzky 1 kor, Arz Albert 1 kor., N. N. 20 fillér, Bodoky Kálmán 2 kor., Szabó Ignácz 1 kor, Hadnagy Ignácz 4 kor., Soós Ignácz 2 kor., Barthos Zsigmond 1 kor., Jakabffy Gábor 1 korona.

— **Mulató fiatalság.** A száldobosi fürdőtelepen f. hó 19 én zártkörü tanczmulatságot rendez a szünidőző fiatalság. A mulatság az előző éveket tekintve szép sikerünek igérkezik. A rendező bizottság élén, mint elnök: Daniel Lajos nagybirtokos áll.

— **Felhőszakadás és árviz.** Vasárnap ismét óriási felhőszakadás volt városunkban, melynek következtében a szombatfalvi városrészt az idén már negyedszer árasztotta el a czigánypatak. Az árviz ezuttal is behatolt a lakásokba s igen sok kárt okozott. A vidéken ujabban Bögöz és Béta községek határát tette tönkre a bétai patak. Elromlott ismét a vasuti töltés is s a vonat több napon át csak Bögözig közlekedhetett. Erélyes intézkedéseket kérünk a hatóságok részéről, mert a fél munka nem munka s mégis csak páratlan dolog, hogy ugyanaz a veszély egy évben 4—5 izben ismétlődhessék s annak meggátlására nem történik semmi.

— **A rendőrség uj egyenruhája.** Székely-Udvarhely város rendőrsége a székesfővárosi államrendőrségéhez hasonló, uj egyenruhát kapott. Rendőreink fehérlószőr forgós kalpagjaikban, hosszu fényes karddal oldalukon igen jól festenek s ha az intézmény belső fejlődése is lépést fog tartani a külső változással, büszkék lehetünk majd reá.

— **Koldussá tette a villám.** Nagyon szegény ember volt eddig is *Tamás* Ágoston szetegyházasoláhfalvi lakos Két kis lova volt minden vagyona, melylyel nagyszámu családja részére megkereste a mindennapit. Pénteken nem akadt semmi fuvar s Tamás Agoston legelőre csapta a lovait s ez volt szegény fejének a veszte. Vihar támadt ugyanis s a czikázó villamok közül egyik éppen oda sujtott le, a hol a két lovacska legelt s azokat elpusztitotta. Tamás Ágoston igen-igen szegény ember s lovacskái elvesztése pótolhatatlan veszteség reá és családjara s veszteségét csak ugy tudná kiheverni, ha a jó emberek segitenék, hogy uj lovacskákat vásárolhasson.

— **Borszéki hirek.** Borszéken jul 28-án hangversennyel összekötött jótékony czélu mükedvelői előadás volt. Minden tekintetben szépen sikerült. — Református templomot épitenek Borszéken is az e czélra összegyült pár ezer forintból azon a területen, melyet a fürdő-birtokosság átengedett. — Dr Bartók György erdélyi ref. püspök családjával együtt Borszéken van, hol vasárnaponként a körlelkészszel és Bod Károly paptanárral Istentiszteleteket tartanak a reformátusok számára. — A borszéki fürdővendegek szama mintegy 700-ra emelkedett, de el is érte a tetőpontot.

— **El a burokhoz . . .** Magába zárkozott, ábrándozó természetü, csendes fiu volt Tamás István s kicsi korában sem érdekeltek a lármás játékok, hanem e helyett szivesebben olvasgatta a történeti könyveket, különösen a háboruk lefolyását olvasta nagy szeretettel s a 48-iki dicsteljes napok pirba boritották sápadt arczát. Mostoha atyja aki oroszhegyi tanitó és édes anyja nyomdánkba hozták Pistát tanulónak. Rendesen vegezte dolgát nálunk s szótlanul rakosgatta sorjába az ólom betüket s csak a bur háboruról érkezett hirek érdekelték különösebben s többször hangoztatta, hogy szeretne ott lenni és segiteni a szabadságért küzdő maroknyi hős népen A Pista vágyát senki sem vette komolyan s valami fontosságot nem is igen tulajdonitott annak senki sem. Vagy tiz nappal ezelőtt azonban Tamás István 80 krajczárral zsebében melyet czipőcsináltatásra kapott, eltünt s hová lett mi van vele, nem tudjuk kinyomozni sem mi, sem a hatóság, melynek az esetet eltünése után tudomására hoztuk. Tanulótársának mondott csupán annyit, hogy ő megy a burokhoz. Ez az összes amit róla tudunk Ha valakinek tudomása lenne hová lett el, kérjük értesitsen róla. A fiu 15 éves, fekete haju, fekete szemü sápat, de azért kövéres, eltünése alkalmával szürke kabátot, barna nadrágot és zöld kalapot viselt.

— **Az éjszaka rejtelmeiből.** Nagy István helybeli csizmadia mester Asztalos Lajosnál segédeskedett egy időben s ebből az időből haragszik még volt munkaadójára. Ám Nagy István nem olyan természetü ember, hogy haragját magába fojtsa, kitör az belőle és bosszuért kiált. A napokban segédjével korhelykedni voltak s a harag az éj sötétjében tört ki belőle s előbb beverte Asztalos Lajos házának ablakait s mikor a zajra kiszaladtak Asztalos Lajosék, véresre verte Asztalos Lajost s a feleségét is. Az esetnek a folytatása a büntető törvényszéknél lesz.

— **Johann Zoffmann — Versecz.** Ékes német nyelvü képes-lapot kaptunk Verseczről, melyen Johann Zoffmann ur saját termésü csemege-szőlőit ajánlgatja. Lehet, hogy Zoffmann ur szőlői igen jók, de mivel Zoffmann ur nem tanulta még meg, hogy a magyarföld terményeit magyar nyelven hirdesse — nem érdemli meg, hogy valamit rendeljünk tőle.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betüvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Jó és olcsó asztali és csemegeborok Székely-Udvarhelyt Fernengel Gyulánál kaphatók.

Siménfalván eladó keveset használt női-szoba berendezés. Egy bordeaux plüch garnitaur, consol, női iróasztal, vas ágy, ruhaszekrény, apróságok. Megtekinthető az állami iskolánál.

Calcium carbidot legelőnyösebben szállit a bosznia villamos müvek magyarország vezérképviselője; valamint szabadalmakat is kieszközöl és a kiválóbbakat értékesiti; ugyszintén mindennemü gépészeti és elektrotechnikai berendezést pontosan küld: Takács Győző és Társa mérnöki iroda Budapest, VIII. Szentkirályi-utcza 10. sz.

Valódi bort venni akarók kérjenek árjegyzéket Székely Borkereskedéstől Székely-Keresztur.

Egy csinos butorozott szoba külön bejárattal, valamint két fiatal ember részére külön szoba reggeli-, ebéd-, és vacsorával kiadó. Czim: Barbás Ferencz fazekasmester-féle házban Attila-utcza.

Legszebb müvészies képes levelező-lapok a „Székely-Udvarhely" kiadóhivatalában kaphatók.

Lakás kerestetik, mely két szoba és egy konyhából áll. Ki által megmondja a kiadóhivatal.

Még egyszer a pörös nemes családokról.

— *Válasz.* —

A „*Székely-Udvarhely*" f. évi 30-ik számában meg volt irva, hogy Pálmay József az Udvarhelyvármegyei nemes családok szerkesztője 1280 korona előleget vett fel tőlem, hogy ezért Háromszékvármegye nemes családjairól hasonló müvet ir. Mikor azonban a mü elkészült azt eladta a s.-szt.-györgyi Jókai-nyomdának. Egyszersmint közöltem azt a levelet is, melyet ez ügyben a mü előfizetőihez intéztem.

Pálmay József ur ezen közleményre a másik helyi lapban a következő sorokat tette közzé:

Nyilatkozat.

A „Székely-Udvarhely" 30-ik számában „Pörös nemes családok" czim alatt egy engem közvetlen érintő czikk jelent meg, melyet Betegh ur csak azért bocsátott közre, hogy a felvett előfizetéseket még tovább használhassa.

Betegh ur a piaczi légytől tanulhatna szerénységet, sért — de elégtételt adni uri embernek képtelen; — oly szinben tüntet engem fel a nyilvánosság előtt, mintha én az előleget minden ellenérték nélkül vettem volna fel, azt elköltvén, a kéziratot másnak adtam el s igy őtet megcsaltam volna. Nohát ez csak egy szabónak készült borvizeslegénytől telhetik ki.

Teny, hogy nekem a Betegh-féle nyomdával a háromszéki müre nézve szerződésem volt. Szerződésünk 6. pontja szerint kiadónak volt joga visszalépni a vállalattól; ez esetben az adott előleget (1280 kor.) kiadó a cautio czimén nála maradt s az udvarhelyi müből eredt 2600 korona követelésemből magának levonásba hozhatja. A szerződés 8. pontja szerint pedig nekem volt jogom a szerződést felbontani, de utóbbi esetben ott vész az emlitett 2600 korona követelésem és a 2000 korona értékü udvarhelyi mü szerzői jog. Kiadó visszalépett a vállalattól, de ez mellékes, ezt a biróság fogja megállapitani; tegyük fel, hogy én bontottam fel a szerződést, — ehez a szerződés 8. pontja szerint jogom volt.

Én nyilt sisakkal jártam; mielőtt más nyomdával szerződést kötöttem volna, dr Soó Rezső ügyvéd ur jogtanácsosommal közöltem az ügy állagát, — válasza az volt, hogy háromszéki müvemmel szabadon rendelkezhetem s azt bárkinek eladhatom. A Jókai-nyomda részvénytársulat intéző férfiainak is elmondtam, hogy szerződésünk felbomlott, a Betegh-féle szerződést és leveleket előadtam, megmondottam, hogy előleget vettem; ezekre tanum ifj. Gödry Ferencz polgármester ur S.-Szt.-Györgyön. Eljárásom tehát correct volt, — ahhoz gyanu nem fér. De Betegh ur ugy látszik az adott 1280 kor. előlegért 2600 kor. követelésemet, 2000 korona értékü szerzői jogot, mintegy 1000 kor. felvett előfizetési dijakat és a háromszéki mü összes jövedelmét szeretné felfalni.

Megjegyezvén, hogy az udvarhelyi müből én még egy krajczárt sem kaptam.

Végül kijelentem, hogy én, bármit is irjon lapjában Betegh ur, polemiába vele nem bocsátkozom — jobb társasághoz lévén szokva, ehhez sem időm, sem kedvem, — hanem a biróság előtt keresek magamnak jogorvoslást; közre adott czikke által a Jókai-nyomdának okozott károkért pedig a nevezett nyomda fogja Betegh urral szemben érvenyesiteni jogait.

Maros-Vásárhely, 1901. julius hó 31-én.

Pálmay József,
a Székelyvármegyék nemes családjainak szerkesztője.

Hát ez a dolog szerény nézetem szerint annyiban tartozik a nagy közönség elé, a mennyiben mind két mü előfizetői az olvasó közönség köréből kerültek ki.

Erre a második *nyilvános pertraktálására* a dolognak, Pálmay József ur fennebbi nyilatkozata kényszerit.

Hát ennek a nyilatkozatnak egyetlen *egy szava*, egyetlen *egy pontja* sem felel *meg* a **valóságnak.**

Azt hiszem elég bizonyság erre már magában az a körülmény is, hogy én ezt a nyilatkozatot saját lapomban szóról-szóra közzéteszem.

Pálmay ur nagy *aplombbal*, szeretne lovagias ügyet csinálni abból, hogy az én közmondásos jószivüségem folytán, nekem **ujabban** *ismét* 1280 koronámmal tartozik s kijelenti, hogy uri embernek nem tudok elégtételt adni.

Hát ez a legkényelmesebb módja a fizetésnek s Pálmay urnak, a nagy lovagnak, ugy látszik ez konveniálna a legjobban s azt szeretné, hogy egy lovagi kijelentéssel fizessen ki. Én azonban szerény üzletember vagyok, a ki *verejtékkel keresett pénzemet* nem vagyok hajlandó, még olyan hős lovagnak sem ingyen oda engedni, mint Pálmay József ur. És itt mindjárt kijelentem, hogy a személyemre sértő kifejezésekért Pálmay ur ellen *nyilvános becsületsértésért* és *rágalmazásért* egyidejüleg feljelentést tettem.

Most pedig rátérek a dologra. Nehezemre esik megvallom, de nem tehetek róla; mert én rám nézve sem kellemes, hogy magán és üzleti ügyeket nyilvánosan pertraktáljak. De hát az igazság, igazság marad mindenha, s ha ez nyilvánosságra jön, én nekem nem kellemetlen.

Kezdjük legelöl. Pálmay ur ideiglenes allevéltárnok volt Udvarhelyvármegyénél. *Milyen érdemekkel szerezte ez állást nem tartozik ide.* A kvalifikáczionális törvény értelmében, hogy Pálmay ur ebben az állásában megmaradhasson, levéltárosi szakvizsgát kellett volna tennie.

Letette-e vagy nem, szintén nem tartozik ide. Annyi bizonyos, hogy ezen állásától megvált.

Ez 1898-ban történt. Attól az időtől kezdve Pálmay ur állás nélkül s természetesen minden jövedelem nélkül élt Székely-Udvarhelyen.

Mi adta meg néki az impulzust a „Székely nemes családok" történetének megirására azt sem tudom; de ténybeli dolog, hogy az 1899-ik év őszén egy előfizetési felhivás jelent meg a helybeli „Becsek D. fia" czég könyvnyomdájában, mely előfizetési felhivásban Pálmay ur az „Udvarhelyvármegye nemes családjai" czimü munkája előfizetésére buzditja a közönséget.

Mi történt Pálmay ur és az első előfizetési felhivást kibocsátó czég között maig sem tudom s mivel nincsen közöm hozzá, nem is kutatom, annyival kevésbé, mert az előfizetési felhivás a Pálmay ur nevében jelent meg.

Az 1899-ik év deczember havában egyszer csak megjelent nálam Pálmay ur, *éppen azzal az aplombbal*, melylyel most *tartozását lovagias térre* **szeretné** terelni s müve kiadására szólitott fel. Én a felmutatott előfizetési névsor következtében rá állottam a mü kiadására s erre nézve szerződést kötöttem Pálmay urral.

Szerződésem lényege az, hogy én Pálmay urnak „Udvarhely vármegye nemes családai" czimü müvét kiadom *ivenként meghatározott bizonyos dijért.*

Minthogy azonban Pálmay ur ezt az összeget fizetni nem tudta volna, az előfizetések hozzám folytak be. Én Pálmay urnak a mü első kiadásának **fél tulajdon jogáért** egyszersmindenkorra 250 frtot fizetek. Ezenkivül míg a mü elkészül 4 hónapon át Pálmay ur tőlem havi 60 frt fizetést huz.

Ha azután a müre forditott *költségeim megtérülnek*, a tiszta haszon fele az *enyém*, fele a Pálmay uré.

Ez áll az „Udvarhelymegyei nemes családokról" kötött szerződésben.

Pálmay József ur az Udvarhelymegyei nemes családokra a 250 frtot 1899. decz. 9-étől részletekben az első hónapi 60 frtot 1900. évi juniusban;

a második hónapi 60 frtot 1900. évi julius hóban;

a harmadik hónapi 60 forintot 1900. évi augusztus hóban;

a negyedik hónapi 60 frtot 1900. évi szeptember hóban vette fel.

Ezenkivül még 206 korona ára iskola könyvet, levélpapirt, iskolaszert és nyomtatványt vásárolt könyv- és papirkereskedésemben. Természetesen *hitelben*, hogy majd a haszonból megtérül. Pálmay ur azon állitása tehát, hogy az *Udvarhelyi müre* egy krajczárt sem kapott, teljesen valótlan.

Ez a várva-várt haszon azonban még mind késik az éji homályban; s bizony mondom még költségeim sem térültek meg; a mit hiteles főkönyvem is igazol.

Pálmay ur, a ki az általam adott előlegekből élve irta meg két munkáját, most csak ugy dobálózik a 2000 koronákkal és 2600 koronákkal a mi neki járna; **ha** a mü mind elkelt **volna.**

De nem kelt el ez a bökkenő s ezt Pálmay ur jól tudja.

Nohát a jogot nem 2000 koronáért és a hasznot 2600 koronáért, hanem ha költségeimet megtériti, **2 fillérért** is odaadom az én félhasznomat nem csak Pálmay urnak, hanem bárkinek kész örömmel s ezt a 2 fillért is a vakok perselyébe dobnám szivesen.

Mint a makacs kártyás, a ki veszteségét ugy akarja behozni, hogy tovább játszik, én is az Udvarhelyi nemes családokba befektetett pénzemet a Háromszéki nemes családok kiadásával akartam behozni s igy kötöttem Pálmay urral az udvarhelyi müéhez hasonló szerződést a háromszéki müre s adtam Pálmay urnak **ujabb** 1280 korona előleget s még ezenfelül 500 koronát a mü első kiadásának félt ulajdon jogáért.

Pálmay urnak a mü megirásától csak abban az esetben lett volna szabad visszalépni, ha költségeimet megtériti és *én abba beleegyezem.*

Pálmay ur azonban ezt nem tette, hanem az *én pénzemen* megirt kész munkát *eladta* a Jókai-nyomdának. Engem pedig lovagiassággal akar kifizetni. Hát azt hiszem ez igen czélszerü lenne Pálmay lovag urnak; de én ebbe nem megyek bele, hanem Pálmay urat *bepöröltem.*

Ez a tiszta igazság és még az, hogy nem én léptem vissza a mü kiadásától.

Az pedig, hogy én a nyilatkozatot azért tettem közzé, hogy a müre befolyt előfizetési pénzeket megtarthassam szintén nem áll; hiszen nyilatkozatomban kijelentettem és most is *kijelentem*, hogy a háromszéki müre befolyt előfizetési pénzeket, ki azirânt

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

bár egy levelezőlapon megkeres, azonnal visszaküldöm s az egész befolyt összeget, a mi különben egy tizedét sem teszi a Pálmay ur által kapott előlegnek — csupán azért nem helyeztem közjegyzői letétbe, mert ügyvédem dr Kovácsy Albert ezt nem tartotta szükségesnek s azért is, hogy a költségeim ne szaporodjanak.

Egyelőre ennyit Pálmay urnak, a ki ujabbi 1280 korona tartozását és 500 korona kiadói jogomat lovagias ügygyel szeretné kifizetni.

Székely-Udvarhelyt, 1901. aug. 11-én.

Betegh Pál.

Szerkesztői üzenet.

Bedő József tanitó urnak H.-Oklánd. „Ismét válasz a nagy kérdések irójának" czimü czikkelyét térszüke miatt csak inpunk jövő számában közölhetjük.

BETEGH PÁL,
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Hivatalos rész.

Megszünt járványok. Udvarhelyvármegye alispánjától. 11266., 11437., 11444—901. alisp. sz. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község elöljáróságának. Közhirrététel végett értesitem, hogy a Rava község sertésállományában uralgott sertésorbáncz, Alsó-Sófalva sert. áll. uralgott sertésvész és a Székely-Udvarhely város sertésállományában járványosan uralgott sertésvész megszünvén, a vonatkozó zárlatok feloldattak. Székely-Udvarhely, 1901. aug. 8. Alispán helyett: Gróf Lázár Ádám, főjegyző.

Sz. 440—1901. végrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a székelykereszturi kir. járásbiróság 1900. évi Sp. 300|3. számu végzése következtében Borbáth Dani székelykereszturi ügyvéd által képviselt Szepesmegyei gazdasági szesztermelő részv. társaság javára Jákobi Józsefné szt.-demeteri lakos ellen 427 kor. 19 fil. s jár. erejéig 1900. évi okt. 30-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 604 koronára becsült következő ingóságok u. m.: 1 kihuzó asztal, 2 sifon, 6 nádszék, 2 divány és még többféle házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelykereszturi kir. járásbiróság 1901. évi V. 270|1. számu végzése folytán 427 kor. 19 fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi julius hó 3-ik napjától járó 5 százalék kamatai és eddig összesen 138 korona 80 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Szt.-Demeteren alperesek házánál leendő eszközlésére **1901. évi aug. hó 19-ik napjának d. e. 11 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégitési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Székely-Kereszturt, 1901. aug. 2-án.

SZALONTAI ALBERT,
kir. birósági végrehajtó.

Sz. 2335—1901. tkv.

Hirdetmény.

Etéd község közhelyei telekkönyve birtokszabályozás következtében az 1869. évi 2579. számu szabályrendelethez képest átalakitható s ezzel egyidejüleg mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886. XXIX., az 1889. XXXVIII. és az 1801. XVI. t.-czikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t.-czikkben szabályozott eljárás a tkv. bejegyzések helyesbbitésével kapcsolatosan foganatosittatik.

E czélból az átalakitási előmunkálat hitelesitésére és a helyszini eljárás a nevezett községben 1901. évi szeptember hó 14-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. Az összes érdekeltek, hogy a hitelesitési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az uj tkvi. tervezet ellen netaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyv végleges átalakitása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat, jóhiszemü harmadik személyek irányában többé nem érvényesithetik.

2. Mindazok, a kik a tkvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kivánnak tenni, hogy a tkv. hatóság kiküldöttje előtt a kitüzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

3. Mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de tkvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átirásra az 1886 XXIX. t.-cz. 15 18. és az 1889. XXXVIII. t.-cz. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében a szükséges adatokat megszerezni iparkodjanakés azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelézésére engedélyét nyilvánitsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesithetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezménytől is elesnek.

4. Azok, kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kéreimezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánitása végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A Kir. Járásbiróság tkv. Hatósága.

Sz.-Keresztur, 1901. julius hó 16-án.

Veress, kir. albiró.

PAPP ISTVÁN
SZABÓ-ÜZLETE
SZÉKELY-UDVARHELYT. (Alsó-piacztéren.)
Ajánlja a legujabb követelmények szerint berendezett
szabó- és szabászati üzletét.
Mindennemü uri öltönyök mérték szerint, izléssel, dival szerint legpontosabban készittetnek.
Legmodernebb minták.

Udvarhely vármegye alispánjától.

Sz. 9588—901. alisp.

Pályázati hirdetmény.

A Székely-Udvarhely városnál ujonan rendszeresitett és 2400 korona fizetés és 400 korona lakbérrel javadalmazott városi mérnöki állásra ezennel pályázatot nyitok.

Jogositva van a megválasztandó mérnök, hogy amennyiben a hivatalos teendők megengedik, a város területén magánmunkálatokat is végezzen.

Pályázati zárcs határidöül **folyó évi szeptember 20-ik napját** bezárólag tüzöm ki s felkérem pályázókat, hogy kellöen felszerelt kérvényüket jelzett idöig hozzám annál is inkább adják be, mivel az ezen határidő eltelte után érkező pályázati kérések figyelmen kivül fognak hagyatni.

Székely-Udvarhelyt, 1901. évi julius hó 19-én.

Dr Damokos Andor,
alispán.

BERKECZY LAJOS
ÉPÜLET- ÉS DISZMÜBÁDOGOS
ajánlja minden e szakmába vágó munkálatait, u. m.: toronyfedés, házfedés, ócska fedelek javitását utólagos fizetéssel is. Készletben minden bádogos munkák, fürdő kádak, házi czikkek, konyhaeszközök és kertészeti czikkek. — Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.
Az üzlet 14 évi fennállása a megrendelések és kiszolgálások kifogástalanságáról és szolidságáról tanuskodik. Minél számosabb megbizást kér
tisztelettel:
BERKECZY LAJOS bádogos mester,
Székely-Udvarhelyt.

ÉPÜLET- ÉS BUTORASZTALOS
Ifj. Viszhányó István
SZ.-UDVARHELYEN, Kossuth-utcza, Posta-udvar.
Ajánlja mindennemü az asztalos szakmába vágó munkálatait, u. m. szalonok, hálószobák, ebédlők és hivatalos helyiségek, irodák és iskolák, vendéglők, kerthelyiségek és mulató helyek berendezését. — **Szobák padolása, ablak és ajtóbeállitások.**
Szolid árak. — Csinos és tartós munka.
Székely butor.
Izléses székely stilü tulipános butorok müvészi kivitelben és festéssel. Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.
Szives támogatást kér
tisztelettel
Ifj. Viszhányó István,
épület- és butorasztalos.

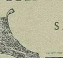
BARTHA ANDRÁS
czipészmester
SZÉKELY-UDVARHELYT
Kossuth-u. 21.
(Zálogház mellett.)
Ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe a *Kossuth-u. 21. sz.* (Zálogház mellett) egész ujonnan berendezett férfi- és női
KÉSZCZIPŐRAKTÁRÁT
és üzlethelyiségét.
A legfinomabb anyagból a legkényesebb izlésnek is megfelelően készit kellő gyorsasággal, tartóssággal, pontossággal, *jutányos árak mellett* férfi-, női- és gyermekczipőket. Sokoldalu tapasztalataira támaszkodva, a n. é. közönség bizalmát és megrendeléseit kéri.

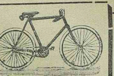
PANAJOTH ALBERT
mülakatos
KERÉKPÁR RAKTÁRA
Székely-Udvarhelyt. Kossuth-u. 44,
Nagy választék: *Kaiser-, Styria-, Regent-* stb. *kerékpárokból.* Legolcsóbb árak.
Az összes felszerelések kaphatók. Lakatos munkák, sirkeritések, villamos csengők, tüzelők stb. esetleg előnyös részletfizetésre is.
Kerékpárjavitó műhely.
Csak szolid kivitel és olcsó ár a jelszavam.

Könyv- és papirkereskedés áthelyezése.
Tiszteleitel jelentem a nagyérdemü közönség- és vevőimnek, hogy üzletemet a **Koncz-féle gyógytár mellől a Szent-Ferencz szerzet-templom homlokzatával szemben fekvő házam bolthelyiségébe** költöztettem át.
Gyertyánffy Gábor.

DIADAL sec
legjobb honi pezsgőbor
EBERHARDT ANTAL-tól
BUDAFOK (Promontor.)
Kapható:
minden jobb füszerkereskedésben, étteremben és kávéházban.
Erdélyrészi képviselő: **RIEMER K. GUSZTÁV**
Székely-Udvarhely.

Számad. 2212—901. szolg.

Árlejtési hirdetmény.

A bethlenfalva—oroszhegyi viczinális közut 6—7 kimlométer szakaszán Szent-Király község között ujra épitendő 12. számu hid 2374. korona 78 fillér előirányzati összeggel felépitendő.

A fent emlitett munkálat foganatositásának biztositása czéljából **1901. augusztus 14-én délelőtt 10 órájára** a székelyudvarhelyi járás főszolgabirói hivatalnál tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettettik.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy a fennebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó az engedélyezett költség után számitandó s a részletes feltételekben előirt 10 százalék bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat kitüzött nap délelőtt 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkáb igyekezzenek beadni, mivel a későbben érkezők figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó müszaki müvelet és részletes feltételek a fent megnevezett főszolgabirói hivatalnál rendes hivatalos órák alatt naponkint megtekithetők.

Székely-Udvarhelyt, 1901. julius hó 22-én

Dr Demeter Lőrincz, főszolgabiró.

Épület- és butorasztalos
Van szerencsém értesiteni a nagyérdemü közönséget, hogy mindennemü az asztalos iparba vágó munkálatokat elvállalok, igy jutányos áron és szolid kivitelben készitek szoba- és konyhaberendezéseket, gazdasági felszereléseket, épületek padolását, ajtók és ablakokkal való felszerelését, különösen ajánlom remek müvü iróasztalaimat, könyv- és irományállványaimat.
Községi jegyzői és birói irodák teljes berendezését.
Jutányos árak, izléses munka!
Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza. (Saját házamban.)
BIRÓ FERENCZ.

Pártojuk a hazai ipart.
Kézsmárky Ákos
kocsigyártó és nyerges
Székely-Udvarhelyt (szemben a vasuti állomással) ajánlja minden e szakmába vágó s a legkényesebb igényeket is kielégitő munkáit, u. m.: teljesen uj kocsik és szekerek, nyergek, matráczok, ablakredőnyök, képkeret-aranyozások, padló-fényezések, festések, stb. elkészitését. Javitások olcsón eszközöltetnek. Vidéki megrendelések gyorsan és jutányos áron teljesittetnek. Régi kocsikat és szekereket becserélek, esetleg készpénzen megveszek. Mintajegyzéket ingyen és bérmentve küldök. — A nagyérdemü közönség szives hazafias pártfogását kérve, vagyok tisztelettel:
Kézsmárky Ákos,
nyerges és kocsigyártó.

Épitéseket, épitkezéseket és *tervezéseket,* valamint költségelőirányzatokat teljesen szakszerüen és a kor igényeinek megfelelően a legkényesebb izlésnek is megfelelően köz- és magánépületeket teljes berendezéssel elvállal
Videki megbizások is a leggyorsabban teljesittetnek.
Egyszerü levélbeni megkeresésekre azonnali kimeritő tájékozás adatik.
Szolid és felelősség melletti munka.
Vladár Ferencz
épitő vállalkozó
Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza, saját házában.
Jutányos árak.
Templomjavitásokat, oltártervezeteket s minden e szakmába vágó dolgokat pontosan elkészit.

Hazai ipar! Szolid munka! Olcsó ár!
ALBERT PÉTER kovács mester
Székely-Udvarhelyt, Kossuth-u. 74.
Állandó raktárt tart legjobban elkészitett és legkülönbözőbb kivitelü modern
KOCSIKBÓL.
Használt kocsikat becserél, vagy kijavit a legpontosabban, szolid kivitelben és olcsó árak mellett.

BUTOR
Grünwald Albert butorkereskedő **Brassó,** Kapu-u. 47—49. Legnagyobb **butorraktár** a Reinhart Fülöp aradi butorgyáros hirneves készitményei **gyári árakon.**
30 hálószoba 30 ebédlő 50 szalon és több uriszoba barock, renaissance, secessió és ónémet stilben állandóan raktáron vannak.
Nagy választék szalon- és futó szőnyegekben. Párisi, berlini, brüsseli stb. selyem, peluche szövetekben.
Kezeskedik kitünő minőségért, rendkivüli olcsó árak mellett. Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1901.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.